



## СИЛАБУС навчальної дисципліни

# Історія Християнства

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»  
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий  
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА  
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ  
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ  
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА  
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА  
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Освітній ступінь  
Галузь знань  
Спеціальність  
Освітньо-професійна програма  
Кількість кредитів  
Рік підготовки, семестр  
Компонент освітньо-професійної програми

Дні занять  
Мова викладання  
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр  
**01 Освіта/Педагогіка**  
**014 Середня освіта (Історія)**  
**Середня освіта (Історія)**

**3**  
**2 рік, IV семестр**

Додаткові навчальні дисципліни, які вивчаються  
понад обсяги, визначені навчальним планом  
згідно з розкладом

**українська**  
щовівторка 13.00–14.20 (304 кабінет, з  
можливістю дистанційної роботи на платформах  
ZOOM та Google-class).

кандидат історичних наук, доцент

**Доманова Ганна Сергіївна**

**E-mail: [an\\_and\\_g@ukr.net](mailto:an_and_g@ukr.net)**

## ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Історія Християнства» пропонує аналітичний огляд загальної історії однієї зі світових релігій в його головних формах і виявах, у взаємодії з навколишнім світом і внутрішній логіці розвитку, в контексті особливостей і характерних рис конфесійно-культурних та державно-політичних систем, що існували у світі з давніх часів до сьогодні. Традиційно в християнстві розрізняють три основні конфесії – католицизм, протестантизм та православ'я. Аналізуються історичні умови, ключові періоди й чинники процесу становлення християнської церкви, а також вплив християнської віри на еволюцію європейської культури. Вивчення дисципліни сприяє розширенню кругозору та формуванню релігійної й духовно-моральної культури, визначенню місця й ролі католицької, православної, протестантської Церков у Вселенському християнстві на відповідному історичному просторі.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є християнська Церква, становлення якої відбувалося в межах Римської імперії, етапи її розвитку, формування та становлення основних конфесій (католицької, православної, протестантської), їх доктрин та культово-обрядової практики.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох змістових модулів:

1. Історія ранньої Церкви (до 1054 р.).
2. Церковне життя в епоху Високого та Пізнього Середньовіччя. Падіння Візантії.
3. Випробування християнства (виклик Реформації). Сучасність

**Мета** дисципліни «Історія Християнства» полягає у формуванні у здобувачів освіти компетентностей, пов'язаних із формування знань з історії Християнства як світової релігії та християнської Церкви як суспільної інституції з урахуванням особливостей окремих етапів цивілізаційного розвитку, внутрішньоцерковного життя. Вивчення та розкриття основних історичних векторів духовного розвитку християнства

### ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК 01.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 02.	Здатність зберігати та примножувати культурні цінності на основі розуміння закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, зберігати баланс між професійним та особистим життям.
ЗК 03.	Здатність активно вчитися впродовж життя й оволодівати інноваційними стратегіями навчання.
	ФК 09. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.
ФК 10.	Здатність до абстрактного мислення, пошуку, оброблення, аналізу та синтезу інформації з різних джерел.
ФК 11.	Здатність обґрунтовано визначати роль України в загальноєвропейських та світових культурних процесах.
	<b>Здобувач вищої освіти буде здатен</b>
	Орієнтуватися в історії формування та розвитку основних християнських конфесій, їх доктринах та культово-обрядовій практиці.
	володіти знаннями про головні етапи й події в історії Християнства
	Характеризувати процеси, події, явища, що відбувалися впродовж основних етапів розвитку Християнства
	Обстоювати власну точку зору на дискусійні проблеми історії Християнства.
	Сформувати критичне вміння оцінювати місце та роль як окремих особистостей, так і релігійних рухів.
	Визначати місце й роль католицької, православної, протестантської Церков у Вселенському християнстві на відповідному історичному відрізку часу.

### ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<b>Модуль I. Історія ранньої Церкви (до 1054 р.).</b>				
1	Вступ до курсу «Історії Християнства»	2		
2	Доба виникнення християнства: історичні, соціальні та ідейно-психологічні характеристики	2	2	5
3	Християнство епохи Вселенських соборів	2	2	5

4	Християнське віровчення. Протистояння Константинополя й Риму (IX–XI ст.)	2	2	5
<b>Модуль II. Церковне життя в епоху Високого та Пізнього Середньовіччя. Падіння Візантії.</b>				
5	Західна Церква у Середні віки.	4	2	7
6	Східна Церква у Середні віки.	2	2	7
7	Ферраро-Флорентійський собор. Падіння Константинополя	2		7
<b>Модуль III. Випробування християнства (виклик Реформації). Сучасність</b>				
8	Реформоване християнство: ранній або «класичний» протестантизм. Контрреформація. Православна церква	2	2	8
9	Християнство в епоху Просвітництва та XIX ст.	2	2	5
10.	Християнські конфесії в XX столітті. Помісні церкви Вселенського православ'я.	2		5
<b>Разом за курс – 90 год</b>		<b>22</b>	<b>14</b>	<b>54</b>

### Тематика практичних занять.

#### Модуль I

#### **Тема 1. Християнство перших століть. Церковний устрій та розвиток богослов'я у ранньому християнстві. (2 год.)**

План:

1. Перші християнські громади та діяльність апостолів.
2. Вчення ранніх християн.
3. Організація християнської церкви III–IV ст.
4. Зародження чернецтва.

#### **Тема 2. Християнське вчення періоду Вселенських соборів. (2 год.)**

План:

1. Єресі IV ст.
2. Христологічне питання. Вселенські собори V–VII ст.
3. Загальноцерковні догматичні рішення.
4. Іконоборство.

#### **Тема 3. Християнська церква впродовж IX–XI ст. (2 год)**

План:

1. Патріарх Фотій. Відносини з Руссю.
2. Християнська церква у X ст.
3. Основні розходження між Східною та Західною Церквами. Схизма 1054 р.

#### Модуль II

#### **Тема 4. Церковне життя в епоху Високого та Пізнього Середньовіччя. (2 год.)**

План:

1. Хрестові походи. Релігійно-політичне значення та їх наслідки.
2. Основні богослови середньовічного Заходу (Ансельм Кентерберійський, П'єр Абеляр, Фома Аквінський).
3. Розвиток богослов'я на Сході.
4. Григорій Палама та ісихазм.

#### **Тема 5. Розвиток Чернецтва (2 год.)**

План:

1. Західне чернецтво (картезіанці, цистерціанці, августинці, жебрацькі ордени, військово-чернечі).

2. Східне чернецтво.

### Модуль III

#### Тема 6. Контрреформація в Європі. Східна Церква. (2 год.)

План:

1. Тридентський собор. Орден Єзуїтів.
2. Константинополь та Реформація.
3. Православні братства.

#### Тема 7. Християнство в період релігійних війн та епоху Просвітництва. (2 год.)

План:

1. Релігійні війни. Результати Тридцятилітньої війни (1618–1648 рр.).
2. Вплив ідей Реформації на православну церкву.
3. Концепція деїзму.

### РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

#### Основна література:

1. Бурмило І. Історія Церкви. Чернівці: Книги – XXI, 2007. 424 с.
2. Гі Бедуел, Історія Церкви. Львів: Свічадо. 2000. 296 с.
3. Головащенко С. Історія християнства. Київ: Либідь. 1999. 352 с.
4. Гонсалес Х. История христианства. Т. 1–2. Спб: Библия для всех, 2008.
5. Дворкин А. Очерки по истории Вселенской Православной Церкви. Нижний-Новгород: Издательство Братства во имя св. князя Александра Невского. 2003. URL: <https://www.sedmitza.ru/lib/text/434637/>
6. Ісіченко І. Загальна церковна історія. Харків, 2001. 601 с. URL: <http://www.bishop.kharkov.ua/kursi-lekcij/zagalna-cerkovna-istoria>
7. Мень А., прот. История религии: В 7 т. М., 1991–1992. Т. 1. URL: [https://imwerden.de/pdf/men\\_istoriya\\_religii\\_tom1\\_1991\\_ocr.pdf](https://imwerden.de/pdf/men_istoriya_religii_tom1_1991_ocr.pdf)
8. Мень А. История религии в 2 томах. М., 1999.
9. Норт, Дж. История Церкви. Пер. А.А.Ермолаева. Англ. изд.: 1983, College Press Publishing. М.: Протестант. 1995. 413 с. URL: [http://yakov.works/libr\\_min/14\\_n/nor/t\\_00.htm](http://yakov.works/libr_min/14_n/nor/t_00.htm)
10. Поснов М.Э. История христианской церкви (до разделения 1054 г.). К., 1991.
11. Рожков В. Очерки по истории Римско-Католической Церкви. Москва, 1998.
12. Санников С. В. Двадцать веков христианства. Учебное пособие в 2 томах. Т. 1. Первое тысячелетие. Учебное пособие по истории христианства. Одесса: Изд-во ОБС «Богомыслие», 2002. 668 с. Т. 2. 704 с.
13. Свенцицкая И.С. Раннее христианство: страницы истории. М.: Политиздат, 1987. 336 с. URL: <http://religion.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000007/>
14. Тальберг И. История христианской церкви. Jordanville, 1964. Репр.: М., 1991.

#### Допоміжна література:

1. Карев А. В., Сомов К. В., История христианства. Германия, 1990. URL: <https://p-jc.ru/knigi/hristianskie-knigi/1266-a-v-karev-k-v-somov-istoriya-khristianstva-1990-doc-pdf-skachat.html>
2. Карташев А. В. Вселенские соборы. М.: Республика. 1994. 541 с.
3. Маккалох Д. Христианство: три тысячи лет. Москва: Издательство «Эксмо». 2016. 1192 с: ил.
4. Лозинский С. Г. История папства. Москва: Политиздат, 1986. 382 с. URL: <http://religion.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000004/index.shtml>
5. Уокер У. Жан Кальвин: реформатор, теолог, пастор. Харьков: Библос-Альф. 2010. 296 с.
6. Хома І. Нарис Історії Вселенської Церкви. Львів. 1995. 464 с.
7. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 1. Апостольское христианство. 1-100 г. по Р.Х. Историко-религиозное издание. 2-е изд. СПб.: Библия для всех. 2010. 585 с.
8. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 3. Никейское и посленикейское христианство. От Константина Великого до Григория Великого. 311-590 г. по Р.Х. Историко-религиозное издание. 2-е изд. СПб.: Библия для всех. 2011. 688 с.

9. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 4. Средневековое христианство. От Григория I до Григория VII. 590–1073 г. по Р.Х. Историко-религиозное издание. СПб.: Библия для всех, 2008. 511 с.
10. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 5. Средневековое христианство. От Григория VII до Бонифация VIII. 1049–1294 г. по Р.Х. Историко-религиозное издание. СПб.: Библия для всех. 2008. 574 с.
11. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 6. Средневековое христианство. От Бонифация VIII до протестантской Реформации 129–1517 г. по Р.Х. СПб.: Библия для всех. 2009.
12. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 7. Современное христианство. Реформация в Германии. Историко-религиозное издание. СПб.: Библия для всех. 2009. 463 с.
13. Шафф Ф. История христианской церкви. Т. 8. Современное христианство. Реформация в Швейцарии. СПб.: Библия для всех. 2012. 556 с.

### **Інформаційні ресурси в Інтернеті:**

Азбука веры. История Церкви. URL: [https://azbyka.ru/otechnik/Istorija\\_Tserkvi/](https://azbyka.ru/otechnik/Istorija_Tserkvi/)

История Древней церкви. Православный образовательный сайт. URL: [http://sofia-sfo.ru/drevn\\_tserkov](http://sofia-sfo.ru/drevn_tserkov)

История Древней церкви URL: <https://lib.pravmir.ru/library/cat/3600>

История религии. Христианство. URL: [http://religion.historic.ru/books/c0014\\_1.shtml](http://religion.historic.ru/books/c0014_1.shtml)

## **ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ**

### **Студент має право:**

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями з історії християнської Церкви, враховуючи особливості трьох провідних конфесій;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

### **Студент зобов'язаний:**

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

**Політика щодо дедайнів та перескладання.** Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

**Політика щодо академічної доброчесності.** Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 ([https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOOn49g08VcMd\\_XsZHGYnNpm5LPs/view](https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOOn49g08VcMd_XsZHGYnNpm5LPs/view))).

**Політика щодо викладання.** Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

### **Розподіл балів**

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	11	1	до 11
Робота на практичному занятті	7	7	до 49
Самостійна робота	2	10	до 20
Творча робота	1	10	до 10
Контрольні роботи	1	10	до 10
Усього:			до 100